

Bruxelles, 8.7.2019.
COM(2019) 324 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o pružanju makrofinancijske pomoći trećim zemljama u 2018.

{SWD(2019) 292 final}

SADRŽAJ

1	UVOD	2
2	PROGRAMI MAKROFINANCIJSKE POMOĆI 2018.	3
2.1	Pregled.....	3
2.2	Pojedinačni programi makrofinancijske pomoći u zemljama korisnicama 2018.	4
2.2.1	<i>Gruzija</i>	4
2.2.2	<i>Jordan</i>	5
2.2.3	<i>Moldova</i>	6
2.2.4	<i>Tunis</i>	7
2.2.5	<i>Ukrajina</i>	8
2.3	Pregled reformi uz potporu programa makrofinancijske pomoći.....	9
3	OSIGURAVANJE PRAVILNE UPOTREBE SREDSTAVA MAKROFINANCIJSKE POMOĆI: OPERATIVNE PROCJENE, EX POST EVALUACIJE I REVIZIJE.....	9
3.1	Operativne procjene	9
3.2	<i>Ex post</i> evaluacije.....	10
3.2.1	Prvi i drugi program makrofinancijske pomoći Ukrajini	10
3.2.2	Jordan (prvi program makrofinancijske pomoći)	11
3.2.3	Kirgiska Republika (program makrofinancijske pomoći)	12
4	OPĆA KRETANJA POVEZANA S INSTRUMENTOM MAKROFINANCIJSKE POMOĆI	12
4.1	Funkcioniranje instrumenta makrofinancijske pomoći	12
4.2	Budući razvoj: makrofinancijska pomoć u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru 13	
5	NOVI ZAHTJEVI ZA POMOĆ I BUDUĆI PRIJEDLOZI KOMISIJE – PRORAČUNSKO STANJE	14

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o pružanju makrofinancijske pomoći trećim zemljama u 2018.

1 Uvod

Makrofinancijska pomoć financijski je instrument EU-a¹ čija je svrha zadovoljiti potrebe za iznimnim vanjskim financiranjem zemalja koje su geografski, gospodarski i politički bliske EU-u. Njezin je glavni cilj ponovno uspostaviti makroekonomsku i financijsku stabilnost u zemljama kandidatkinjama i potencijalnim zemljama kandidatkinjama te u zemljama europskog susjedstva, istodobno potičući makroekonomsku prilagodbu i strukturne reforme. Može biti u obliku zajmova, za koje Komisija pozajmljuje potrebna sredstva na tržištima kapitala i dodjeljuje ih državi korisnici ili, u određenim okolnostima, u obliku bespovratnih sredstava dodijeljenih iz proračuna EU-a.

Makrofinancijska pomoć dopunjuje program prilagodbe i reforme koji je dogovoren s Međunarodnim monetarnim fondom (MMF) i ovisi o njemu. Njezina je dodjela uvjetovana i poštovanjem ljudskih prava i učinkovitim demokratskim mehanizmima u zemlji korisnici. Dodjeljuje se u obrocima koji strogo ovise o uspješnoj provedbi jakih mjera reforme čiji je cilj usmjeriti gospodarstvo zemlje korisnice na dugoročno održiv put. Na taj se način makrofinancijskom pomoći dopunjuje redovita pomoć EU-a za suradnju te se pridonosi širem cilju održavanja stabilnosti i promicanja napretka izvan EU-a. U kontekstu postojane makroekonomske i političke nestabilnosti u susjednim zemljama EU-a makrofinancijska pomoć naširoko je prepoznata kao učinkovit instrument za odgovor na krizne situacije koji EU-u omogućuje vidljive i fleksibilne intervencije uz znatnu polugu politike².

Opseg makrofinancijske pomoći stavljen na raspolaganje državama koje nisu države članice EU-a porastao je s 1,2 milijarde EUR za razdoblje 2000.–2008. na 6,3 milijarde EUR za razdoblje 2009.–2018. Zbog političkih i gospodarskih preokreta u arapskim sredozemnim partnerskim zemljama potražnja za makrofinancijskom pomoći povećala se od 2012. te se programi provode u Jordanu i Tunisu. Zbog sukoba u istočnoj Ukrajini te znatnog pogoršanja gospodarske i financijske situacije u toj zemlji 2014. pokrenut je program makrofinancijske pomoći dotad nezabilježena opsega. Ukrajini je u razdoblju 2014.–2018. u okviru četiriju programa makrofinancijske pomoći stavljen na raspolaganje iznos od ukupno 4,4 milijarde EUR, što je najveći iznos makrofinancijske pomoći EU-a dosad odobren državi koja nije država članica EU-a u tako kratkom razdoblju.

¹ Pravnu osnovu makrofinancijske pomoći trećim zemljama koje nisu zemlje u razvoju čini članak 212. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

² Makrofinancijska pomoć dopunjuje i druga vanjska djelovanja ili instrumente EU-a usmjerene na susjedstvo, uključujući proračunsku potporu. Izvješće o proračunskoj potpori za 2018. dostupno je na: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/budget_support_-_trends_results_2018_final_1.pdf

Kako bi se riješio problem postojane geopolitičke i gospodarske nestabilnosti u toj regiji, maksimalni opseg pozajmljivanja za zajmove makrofinancijske pomoći povećan je s 0,5 milijardi EUR na 2 milijarde EUR godišnje do kraja višegodišnjeg financijskog okvira

za razdoblje 2014.–2020. Komisija je predložila da se zadrži opseg pozajmljivanja od 2 milijarde EUR godišnje u višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021.–2027.

Godišnje izvješće sastavljeno je u skladu s Komisijinim obvezama izvješćivanja koje su utvrđene raznim odlukama Vijeća te zajedničkim odlukama Europskog parlamenta i Vijeća o programima makrofinancijske pomoći. Priložen mu je radni dokument službi Komisije koji sadržava detaljniju analizu makroekonomskog konteksta i provedbe pojedinačnih programa makrofinancijske pomoći.

2 PROGRAMI MAKROFINANCIJSKE POMOĆI 2018.

2.1 Pregled

Godine 2018. donesene su odluke o odobravanju dodatne makrofinancijske pomoći Gruziji i Ukrajini, a Komisija je prve obroke obaju programa isplatila do kraja godine. Do napretka je došlo i u provedbi trenutanih programa makrofinancijske pomoći u Jordanu i Tunisu (odobreni 2016.) te Moldovi (odobren 2017.). Međutim, isplate u okviru tih programa odgođene su zbog razloga na koje EU nije mogao utjecati.

Stanje provedbe makrofinancijskih programa krajem 2018. bilo je sljedeće:

- **Tunis (drugi program makrofinancijske pomoći):** EU je 6. srpnja 2016. odobrio dodatnu makrofinancijsku pomoć Tunisu (drugi program makrofinancijske pomoći) u iznosu od najviše 500 milijuna EUR u obliku zajmova³ koji će biti isplaćeni u tri obroka. Memorandum o razumijevanju i sporazum o jamstvenom instrumentu stupili su na snagu u kolovozu 2017. Prvi obrok u iznosu od 200 milijuna EUR u okviru drugog programa makrofinancijske pomoći isplaćen je 25. listopada 2017., drugi obrok u iznosu od 150 milijuna EUR isplaćen je 24. lipnja 2019., a preostali obrok trebao bi biti stavljen na raspolaganje do kraja 2019. ako preostali uvjeti politike budu ispunjeni i program MMF-a nastavi napredovati;
- **Jordan (drugi program makrofinancijske pomoći):** suzakonodavci su 14. prosinca 2016. donijeli odluku⁴ o pružanju dodatne makrofinancijske pomoći Jordanu (drugi program makrofinancijske pomoći) u iznosu od najviše 200 milijuna EUR, u cijelosti u zajmovima, kao nastavak programa završenog 2015. čija je vrijednost bila 180 milijuna EUR. Memorandum o razumijevanju između EU-a i Jordana potpisan je 19. rujna 2017. Pomoć je isplaćena u dva obroka u iznosu od 100 milijuna EUR: prvi u listopadu 2017., a drugi u lipnju 2019.
- **Moldova (makrofinancijska pomoć):** suzakonodavci su 13. rujna 2017. donijeli odluku o pružanju makrofinancijske pomoći Moldovi u iznosu od najviše 100 milijuna EUR, od čega bi se najviše 40 milijuna EUR dodijelilo u obliku

³ Odluka (EU) 2016/1112 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o pružanju dodatne makrofinancijske pomoći Tunisu (SL L 186, 9.7.2016., str. 1.).

⁴ Odluka (EU) 2016/2371 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o pružanju daljnje makrofinancijske pomoći Hašemitskoj Kraljevini Jordanu (SL L 352, 23.12.2016., str. 18.).

bespovratnih sredstava, a najviše 60 milijuna EUR u obliku zajmova. Memorandum o razumijevanju, sporazum o jamstvenom instrumentu i sporazum o bespovratnim sredstvima između EU-a i Moldove stupili su na snagu u siječnju 2018. Pomoć će se isplatiti u tri obroka. Isplata prvog obroka u iznosu od 30 milijuna EUR stavljena je na čekanje 2018. s obzirom na to da nisu bili ispunjeni politički preduvjeti. To je uslijedilo nakon nekoliko zabrinjavajućih događaja, uključujući poništenje rezultata izbora za gradonačelnika Kišinjeva, što je ukazalo na ozbiljne probleme demokracije u Moldovi. Sada se očekuje da će isplata biti izvršena tijekom 2019 i 2020. ako politički preduvjeti i preostali uvjeti politike budu ispunjeni i program MMF-a nastavi napredovati;

- **Gruzija (treći program makrofinancijske pomoći):** suzakonodavci su 18. travnja 2018. donijeli odluku o pružanju dodatne makrofinancijske pomoći Gruziji (treći program makrofinancijske pomoći) u iznosu od najviše 45 milijuna EUR, od čega bi se 35 milijuna EUR dodijelilo u obliku zajmova, a 10 milijuna EUR u obliku bespovratnih sredstava. Program makrofinancijske pomoći stupio je na snagu u studenome 2018., nakon što je gruzijski parlament ratificirao pravne dokumente. Prvi obrok u iznosu od 20 milijuna EUR isplaćen je u prosincu 2018., a isplata drugog obroka u iznosu od 25 milijuna EUR (20 milijuna EUR u zajmovima, a 5 milijuna EUR u bespovratnim sredstvima) predviđena je za sredinu 2019. ako preostali uvjeti politike budu ispunjeni i program MMF-a nastavi napredovati;
- **Ukrajina (četvrti program makrofinancijske pomoći):** Komisija je 9. ožujka 2018. podnijela prijedlog o pružanju dodatne makrofinancijske pomoći Ukrajini u iznosu od 1 milijarde EUR u obliku zajmova, koja će biti isplaćena u dva obroka u razdoblju 2018.–2019. Suzakonodavci su u vezi s tim donijeli odluku 4. srpnja 2018., a program makrofinancijske pomoći stupio je na snagu u studenome 2018., nakon što je ukrajinski parlament ratificirao memorandum o razumijevanju i sporazum o jamstvenom instrumentu. Prvi obrok u iznosu od 500 milijuna EUR isplaćen je u prosincu 2018., dok se isplata drugog obroka očekuje u prvoj polovini 2019. ako preostali uvjeti politike budu ispunjeni i program MMF-a nastavi napredovati.

Tijekom 2018. odobreni su novi programi makrofinancijske pomoći u iznosu od ukupno 1 045 milijuna EUR, a isplaćeno je 520 milijuna EUR. U prilogima 1.A i 1.B navodi se više pojedinosti o stanju stvarnih isplata po zemljama i po regijama krajem 2018.

2.2 Pojedinačni programi makrofinancijske pomoći u zemljama korisnicama 2018.

2.2.1 Gruzija

Gruzija bilježi stabilan oporavak nakon usporavanja gospodarstva u razdoblju 2015.–2016. Međutim, vanjske ranjivosti i dalje su prisutne, posebno zbog velikog deficita tekućeg računa i visokog vanjskog duga. Te su ranjivosti nadalje pojačane regionalnim i globalnim čimbenicima, kao što su rizici povezani s globalnim usporavanjem gospodarstva.

Procjenjuje se da se 2018. gruzijski realni BDP povećao za 4,8 % kao rezultat domaće i vanjske potražnje. Procjenjuje se da se zbog gospodarskog rasta i nastojanja u pogledu konsolidacije fiskalni deficit opće države smanjio s 3,9 % BDP-a u 2017. na 3,3 % BDP-a u 2018. To je Gruziji omogućilo i da blago smanji svoj javni dug na 43 % BDP-a u 2018. u odnosu na 45 % BDP-a u 2017. No stanje bilance plaćanja u Gruziji i dalje je

osjetljivo zbog deficita tekućeg računa koji je u padu, ali i dalje velik (6,7 % BDP-a u prva tri tromjesečja 2018. u usporedbi sa 7,5 % BDP-a u istom razdoblju 2017.), i visokog vanjskog duga (109 % BDP-a u 2018. u usporedbi sa 113 % BDP-a u 2017.). Gruzijске se međunarodne pričuve tijekom posljednjih godina povećavaju, a krajem 2018. iznosile su 3,3 milijarde USD (3,4 mjeseca pokrivenosti uvozom). Međutim, povećavaju se i potrebe za pričuvama te su pričuve trenutačno ispod razine koju MMF smatra odgovarajućom.

Gruzija i MMF u tom su kontekstu u travnju 2017. dogovorili trogodišnji prošireni aranžman (2017.–2020.) u okviru proširenog instrumenta za financiranje (EFF) u iznosu od 285 milijuna USD. Program proširenog instrumenta za financiranje dobro napreduje. Prve tri revizije programa dovršene su u prosincu 2017., lipnju 2018. i prosincu 2018., kako je i predviđeno. Gruzija je ispunila sve ciljeve tih revizija. MMF i gruzijske vlasti postigli su dogovor na tehničkoj razini o četvrtoj reviziji programa u svibnju 2019. Dovođenjem revizije Gruziji će se na raspolaganje staviti iznos od približno 41,6 milijuna USD.

Gruzija je u lipnju 2017. od EU-a⁵ zatražila dodatnu makrofinancijsku pomoć. Komisija je u rujnu 2017. podnijela prijedlog suzakonodavcima EU-a za dodatnu makrofinancijsku pomoć Gruziji u iznosu od najviše 45 milijuna EUR (10 milijuna EUR u bespovratnim sredstvima i 35 milijuna EUR u zajmovima). Europski parlament i Vijeće donijeli su odluku u travnju 2018. Memorandum o razumijevanju, sporazum o bespovratnim sredstvima i sporazum o jamstvenom instrumentu koji se odnose na trenutačni program makrofinancijske pomoći potpisani su razmjenom pisama u kolovozu 2018.

Nakon što su memorandum o razumijevanju i prateći sporazumi stupili na snagu u studenome 2018., prvi obrok u iznosu od 20 milijuna EUR (5 milijuna EUR u bespovratnim sredstvima i 15 milijuna EUR u zajmovima) isplaćen je Gruziji u prosincu 2018. Sljedeći korak u provedbi programa makrofinancijske pomoći bit će isplata drugog i posljednjeg obroka u iznosu od 25 milijuna EUR (5 milijuna EUR u bespovratnim sredstvima i 20 milijuna EUR u zajmovima), planirana za sredinu 2019. Osim političkih preduvjeta i dobrog napretka u programu MMF-a, na drugi će se obrok isto tako primjenjivati posebni uvjeti politike dogovoreni između Gruzije i EU-a u memorandumu o razumijevanju. Cilj je tih uvjeta politike ojačati gruzijsko gospodarstvo u upravljanju javnim financijama, financijskom sektoru, socijalnoj politici i politici tržišta rada te poslovnom okruženju.

2.2.2 *Jordan*

Kriza u Siriji nastavlja usporavati jordansko gospodarstvo te opterećivati vanjski i fiskalni položaj Jordana. Realni BDP povećao se, prema procjeni, za skromnih 2,1 % u 2018., što je efektivno ista stopa od 2016. Gospodarski je rast i dalje nedovoljan da ograniči nezaposlenost, koja se blago povećala na 18,7 % u četvrtom tromjesečju 2018. u odnosu na 18,5 % u četvrtom tromjesečju 2017. i 15,3 % u 2016. Ukupni fiskalni deficit (uključujući bespovratna sredstva) smanjio se na 2,4 % BDP-a u 2018., uz pomoć fiskalnih mjera koje su vlasti provele početkom godine. Fiskalni položaj i dalje ovisi o inozemnim bespovratnim sredstvima, koja su 2018. iznosila 3 % BDP-a. Ukupni bruto javni dug blago je smanjen na 94 % BDP-a u odnosu na 94,3 % krajem 2017. S obzirom

⁵ Prvi i drugi program makrofinancijske pomoći za Gruziju zajamčeni su na Međunarodnoj donatorskoj konferenciji održanoj u listopadu 2008. u Bruxellesu. Ti programi, od kojih je svaki iznosio 46 milijuna EUR, provedeni su u razdobljima 2009.–2010. i 2015.–2017.

na nizak rast i nepovoljne vanjske uvjete, Jordan mora privući veću potporu međunarodne i regionalne donatorske zajednice kako bi zadržao javni dug u kontinuiranom padu. Slično tomu, unatoč prilagodbi tijekom posljednjih godina, deficit tekućeg računa i dalje je vrlo visok (približno 10,2 % BDP-a u prvih devet mjeseci 2018., isključujući inozemna bespovratna sredstva).

Odbor MMF-a odobrio je 24. kolovoza 2016. trogodišnji program proširenog instrumenta za financiranje u iznosu od 723 milijuna USD (150 % kvote). Odbor MMF-a odobrio je prvu reviziju programa MMF-a u lipnju 2017. Zbog određenih kašnjenja u provedbi dogovorenih poreznih reformi druga revizija programa trajala je dulje od očekivanog te ju je Izvršni odbor MMF-a konačno odobrio 6. svibnja 2019.

Europski parlament i Vijeće donijeli su 14. prosinca 2016. odluku o drugom programu makrofinancijske pomoći u iznosu od 200 milijuna EUR u zajmovima. Drugi program makrofinancijske pomoći, koji se nadovezuje na iznos od 180 milijuna EUR iz prvog programa makrofinancijske pomoći isplaćen 2015., pomoći će Jordanu da se suoči sa sve većim potrebama za vanjskim i fiskalnim financiranjem koje su dijelom povezane s nestabilnošću u regiji, uključujući prisutnost velikog broja sirijskih izbjeglica u Jordanu.

Memorandum o razumijevanju i sporazum o jamstvenom instrumentu u okviru drugog programa makrofinancijske pomoći potpisani su 19. rujna 2017. Memorandumom o razumijevanju utvrđuje se ambiciozan program reformi povezanih sa svakim od dvaju obroka koji će se isplatiti u okviru makrofinancijske pomoći. Uvjeti uključuju sljedeće reforme: i. povećanje transparentnosti poreznog sustava i veće prikupljanje poreza; ii. jačanje upravljanja javnim financijama, mreže socijalne sigurnosti i tržišta rada; iii. olakšavanje ulaganja i trgovine i iv. poboljšanje učinkovitosti vodnog sektora.

Komisija je 25. listopada 2017. isplatila prvi obrok u iznosu od 100 milijuna EUR. Drugi i posljednji obrok u iznosu od 100 milijuna EUR isplaćen je u lipnju 2019.

2.2.3 *Moldova*

Moldova tijekom posljednjih godina bilježi razdoblje relativne stabilnosti jer se nastavlja oporavljati od bankarske krize iz razdoblja 2014.–2015. Gospodarski rast, poduprt oporavkom ulaganja i snažnim rastom unutarnje trgovine, industrije i izgradnje, iznosio je 4,0 % u 2018. (u odnosu na 4,7 % u 2017). Očekuje se da će gospodarski učinak srednjoročno ostati stabilan, uz stalni rast, umjerenu inflaciju i dobro fiskalno stanje.

Godišnja inflacija 2018. iznosila je samo 0,9 % (manje od ciljanog raspona od 5 % $\pm$ 1,5 postotnih bodova) zbog kombiniranog učinka reguliranih cijena i snažne aprecijacije valute. U srednjoročnom razdoblju očekuje se da će inflacija krenuti prema donjoj granici ciljanog raspona. Fiskalno se stanje tijekom posljednjih godina znatno poboljšava. Fiskalni deficit od 0,9 % BDP-a za 2018. bio je znatno niži od ciljane vrijednosti od 2,9 % BDP-a nakon neočekivano dobrih rezultata u pogledu prihoda te kašnjenja u potrošnji.

Deficit tekućeg računa nastavio se povećavati 2018. te je dosegnuo 10,5 % BDP-a zbog rasta neenergetskog uvoza potaknutog oporavkom domaće potražnje. Izvoz, posebno onaj u EU, isto tako bilježi snažan rast kao rezultat uvođenja detaljnog i sveobuhvatnog sporazuma o slobodnoj trgovini (DCFTA). Doznake su se isto tako povećale tijekom posljednjih godina, ali i dalje su ispod razina iz 2014.

Nakon krize 2014. Moldova je zatražila potporu od MMF-a, koji je u studenome 2016. odobrio trogodišnji prošireni kreditni instrument (ECF), odnosno prošireni instrument za financiranje u iznosu od 183 milijuna USD. Nakon dovršetka treće revizije programa u srpnju 2018. MMF je potvrdio da program uglavnom napreduje prema planu. Međutim,

izražena je zabrinutost nakon uvođenja paketa reformi fiskalne politike u srpnju 2018., posebno u pogledu amnestije kapitala i porezne amnestije. MMF smatra da su potrebne dodatne mjere radi suočavanja s fiskalnim poteškoćama i poteškoćama u pogledu upravljanja koje taj zakon donosi. Četvrta revizija programa odgođena je u očekivanju sastavljanja nove vlade.

Europski parlament i Vijeće u rujnu 2017. donijeli su odluku o pružanju makrofinancijske pomoći Moldovi. Memorandum o razumijevanju u kojem se navodi skup uvjeta gospodarske politike potpisan je s moldovskim vlastima u Bruxellesu u studenome 2017. te je stupio na snagu u siječnju 2018. Memorandum o razumijevanju uključuje 28 uvjeta politike usmjerenih na pet područja reforme: upravljanje javnim sektorom, upravljanje financijskim sektorom i njegov nadzor, borbu protiv korupcije i pranja novca, reforme energetskog sektora te poboljšanje poslovne klime i provedbu DCFTA-a.

Isplata prvog od triju obroka makrofinancijske pomoći u iznosu od 30 milijuna EUR (od čega 20 milijuna EUR u zajmovima i 10 milijuna EUR u bespovratnim sredstvima) stavljena je na čekanje u lipnju 2018. Razlog je bio taj što politički preduvjeti nisu ispunjeni uslijed brojnih zabrinjavajućih događaja, uključujući poništenje rezultata izbora za gradonačelnika Kišinjeva, što je ukazalo na ozbiljne probleme demokracije u Moldovi. Zbog istog su razloga i isplate Moldovi u okviru Instrumenta proračunske potpore stavljene na čekanje 2018. EU je zatražio da parlamentarni izbori održani u veljači 2019. budu provedeni na vjerodostojan, uključiv i transparentan način te da formiranje i program nove vlade budu u skladu s rezultatima izbora. Isplata prvog obroka makrofinancijske pomoći i dalje će biti na čekanju sve dok se politički preduvjeti ne budu smatrali ispunjenima. EU se obvezao surađivati s onima u Republici Moldovi koji podupiru postupak reforme na kojem se temelji naš sporazum o pridruživanju, posebno u pogledu borbe protiv korupcije, osiguravanja neovisnosti pravosuđa i depolitizacije državnih institucija.

2.2.4 Tunis

Tunis zadnjih osam godina bilježi dugotrajno usporavanje gospodarstva zbog složene političke i gospodarske tranzicije koja se odvila nakon revolucije i promjene režima 2011. Zemlja je isto tako pogođena nestabilnošću i sukobima u regiji (posebno u Libiji). Niz terorističkih napada 2015. privremeno je onesposobio sektor turizma te zemlje.

Gospodarstvo Tunisa 2018. zabilježilo je blago poboljšanje, uz procijenjeni rast BDP-a od ukupno 2,5 % nakon širenja od 1,9 % u 2017. i gotovo nikakvog rasta 2015. i 2016. Nezaposlenost je stabilna i iznosi približno 15,5 %, a inflacija je u lipnju 2018. dosegla najvišu razinu u proteklom desetljeću od ukupno 7,8 % te se krajem godine spustila na 7,5 %. Oporavak turizma i dobri rezultati izvoza u potpunosti su poništeni porastom cijena nafte i padom vrijednosti tuniskog dinara, zbog čega je deficit tekućeg računa povećan na 11,2 % BDP-a krajem 2018. (u odnosu na 10,2 % krajem 2017.). Očekuje se da je javni dug 2018. ukupno dosegnuo približno 85 %. Međunarodne su pričuve u rujnu dosegnule dosad najnižih 69 dana uvoza, da bi se kasnije tijekom godine neznatno povećale na 80 dana uvoza nakon izdavanja međunarodnih obveznica i isplate zajmova međunarodnih financijskih institucija. Fiskalni je deficit 2018. procijenjen na približno 5,3 %, što je premašilo početni cilj od 4,9 % koji su predvidjele vlasti, dok se očekuje da je javni dug dosegnuo približno 72 % BDP-a.

Tunis je u lipnju 2013. prvi put sklopio *stand-by* aranžman s MMF-om u iznosu od 1,75 milijardi USD. Taj je aranžman završio u prosincu 2015. Odbor MMF-a odobrio je u svibnju 2016. program proširenog instrumenta za financiranje u trajanju od 48 mjeseci

u iznosu od 2,9 milijardi USD (375 % kvote) kao potporu programu gospodarskih i financijskih reformi te zemlje. Dosad je isplaćeno približno 1,5 milijardi USD nakon odobrenja programa (lipanj 2016.) i prvih četiriju revizija programa (lipanj 2017., ožujak 2018., srpanj 2018. i rujan 2018.). MMF i tuniske vlasti postigli su dogovor na tehničkoj razini o petoj reviziji programa u travnju 2019. Tunis će primiti šestu isplatu u iznosu od 247 milijuna USD nakon odobrenja koje je Izvršni odbor MMF-a dao 12. lipnja 2019.

EU je od 2014. do 2017. Tunisu osigurao prvi program makrofinancijske pomoći u iznosu od 300 milijuna EUR u zajmovima. Tuniske su vlasti u kolovozu 2015. zatražile drugi program makrofinancijske pomoći koji su odobrili suzakonodavci u srpnju 2016. i koji je pokrenut u listopadu 2017., uz prvu isplatu u iznosu od 200 milijuna EUR (od ukupno 500 milijuna EUR u zajmovima). Drugi i treći obrok (od kojih svaki iznosi 150 milijuna EUR) uvjetovani su provedbom niza mjera gospodarske i socijalne politike usmjerenih na povećanje učinkovitosti i pravednosti poreznog sustava, jačanje sustava socijalne sigurnosti te zemlje te poticanje zapošljavanja i privatnih ulaganja. Drugi je obrok isplaćen u lipnju 2019., a očekuje se da će treći obrok biti isplaćen do kraja 2019.

2.2.5 Ukrajina

Gospodarstvo Ukrajine ponovno je zabilježilo rast nakon teške recesije u razdoblju 2014.–2015. Rast realnog BDP-a u 2018. procijenjen je na od 3,2 do 3,3 %. Inflacija se smanjila s 13,7 % u prosincu 2017. na 9,8 % u prosincu 2018., uglavnom zbog kontrakcijske monetarne politike središnje banke. Saldo tekućeg računa Ukrajine povećao se na 3,6 % BDP-a u 2018., potaknut brzim rastom uvoza i isplatama dividendi, djelomično ublaženima povećanjem doznaka Ukrajinaca koji rade u inozemstvu. Javne financije proteklih su godina konsolidirane: deficit opće države iznosio je 2 % BDP-a u 2018., a krajem godine omjer javnog duga pao je na 61 % BDP-a. Međutim, otplata javnog duga i dalje je glavni kratkoročni izazov za ukrajinsko gospodarstvo.

EU je Ukrajini u razdoblju 2014.–2017. isplatio ukupno 2,8 milijardi EUR u okviru triju uzastopnih programa makrofinancijske pomoći u obliku zajmova s niskim kamatnim stopama. Posljednji obrok u okviru trećeg programa makrofinancijske pomoći otkazan je u siječnju 2018. jer Ukrajina nije ispunila sve uvjete prije isteka programa. Komisija je u ožujku 2018. na novi zahtjev ukrajinskih vlasti predložila četvrti program makrofinancijske pomoći u iznosu od najviše 1 milijarde EUR jer je Ukrajina ispunila gospodarske i političke kriterije potrebne za primanje pomoći u okviru programa makrofinancijske pomoći, uključujući postojanje manjka u vanjskom financiranju te probleme u otplati javnog duga. Smatralo se i da bi novi program makrofinancijske pomoći potaknuo Ukrajinu da nastavi raditi na reformama jer su isplate povezane s provedbom reformi.

Europski parlament i Vijeće donijeli su taj prijedlog u srpnju 2018. Komisija i Ukrajina potpisale su u rujnu 2018. memorandum o razumijevanju kojim se utvrđuju posebni uvjeti politike za program makrofinancijske pomoći te sporazum o jamstvenom instrumentu. Prva isplata u iznosu od 500 milijuna EUR izvršena je u prosincu 2018. nakon što je Ukrajina ispunila uvjete politike, koji su obuhvaćali borbu protiv korupcije, javno financijsko upravljanje, upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu i privatizaciju malih poduzeća. Isplata drugog obroka (dodatnih 500 milijuna EUR) očekuje se 2019. ako budu ispunjeni relevantni uvjeti.

Potpore EU-a Ukrajini sastavni je dio međunarodnog financijskog paketa. Istodobno s novim programom makrofinancijske pomoći EU-a MMF je dogovorio te krajem 2018. potpisao novi program (četnaestomjesečni *stand-by* aranžman) za Ukrajinu u iznosu od

3,9 milijardi USD, na koji se primjenjuje nekoliko uvjeta. Prva isplata u iznosu od 1,4 milijarde USD izvršena je u prosincu 2018. Istodobno, Svjetska banka odobrila je jamstvo koje se temelji na politikama i koje će Ukrajini omogućiti da pozajmi iznos od najviše 1 milijarde USD na međunarodnim tržištima. Od tog je iznosa Ukrajina podignula 400 milijuna USD u prosincu 2018.

2.3 Pregled reformi uz potporu programa makrofinancijske pomoći

Kriteriji strukturnih reformi u memorandumima o razumijevanju odnose se na mjere koje zemlja korisnica mora poduzeti kako bi ojačala makroekonomsku i financijsku stabilnost te svoju bilancu plaćanja učinila održivijom.

Za programe makrofinancijske pomoći provedene 2018. dogovoreni uvjeti u zemljama istočnog i južnog susjedstva razlikovali su se po broju i vrsti. Najčešći uvjeti u istočnom susjedstvu bili su usmjereni na poboljšanje upravljanja javnim sektorom, borbu protiv korupcije i pranja novca te poboljšanje poslovne klime. Memorandumi o razumijevanju u zemljama južnog susjedstva sadržavali su manje uvjeta i posebno su bili usmjereni na upravljanje javnim sektorom, socijalnu zaštitu te mrežu socijalne sigurnosti i tržište rada. U Tablici 1. nalazi se više pojedinosti.

Tablica 1.: Pregled reformi uz potporu trenutačnih programa makrofinancijske pomoći [brojke se odnose na broj uvjeta]

	Upravljanje javnim sektorom	Borba protiv korupcije i pranja novca	Energetski sektor	Poslovno okruženje	Financijski sektor	Mreža socijalne sigurnosti i tržište rada	Ostalo
Tunis (drugi program)	5	0	0	2	1	6	1
Jordan (drugi program)	6	0	0	0	0	4	1
Moldova	5	6	5	7	5	0	0
Gruzija (treći program)	3	0	0	3	2	3	0
Ukrajina (četvrti program)	4	6	1	2	2	3	0
Južno susjedstvo	11	0	0	2	1	10	2
Istočno susjedstvo	12	12	6	12	9	6	0

3 OSIGURAVANJE PRAVILNE UPOTREBE SREDSTAVA MAKROFINANCIJSKE POMOĆI: OPERATIVNE PROCJENE, EX POST EVALUACIJE I REVIZIJE

3.1 Operativne procjene

U skladu sa zahtjevima Financijske uredbe EU-a Komisija uz pomoć vanjskih savjetnika provodi operativne procjene kako bi dobila razumno jamstvo za funkcioniranje administrativnih postupaka i financijskih krugova u zemljama korisnicama.

Operativne procjene usmjerene su na sustave upravljanja javnim financijama, posebno u pogledu organizacije ministarstava financija i središnjih banaka te postupaka koje provode i, konkretnije, na način na koji se upravlja računima na koje se uplaćuju sredstva EU-a. Uz to, posebna pozornost posvećuje se funkcioniranju ustanova za vanjske revizije, njihovoj neovisnosti, programima rada i djelotvornosti njihovih kontrola. Ispituju se i postupci javne nabave na središnjoj razini.

Komisija je 2018. provela operativnu procjenu u Ukrajini radi pripreme novog programa makrofinancijske pomoći. Procjena je dovršena u rujnu 2018. i zaključeno je da postupci u Ukrajini pružaju dovoljna jamstva za nastavak provedbe planiranog programa makrofinancijske pomoći. Operativnom procjenom koja prethodi novom programu makrofinancijske pomoći u Gruziji provedenom u rujnu 2017. zaključeno je da, iako su određeni nedostaci i dalje prisutni, trenutačno stanje gruzijskih administrativnih i financijskih krugova prikladno je za upravljanje programom makrofinancijske pomoći.

3.2 *Ex post* evaluacije

U skladu s Financijskom uredbom EU-a i odgovarajućim odlukama o makrofinancijskoj pomoći Komisija provodi *ex post* evaluacije⁶ po završetku programa makrofinancijske pomoći kako bi ocijenila njihov učinak. Glavni su ciljevi tih evaluacija:

- i. analiza učinka na gospodarstvo zemlje korisnice, a posebno na održivost njezina vanjskog položaja;
- ii. procjena dodane vrijednosti djelovanja EU-a.

Radni dokumenti službi o *ex post* evaluacijama prvog i drugog programa makrofinancijske pomoći Ukrajini i prvog programa makrofinancijske pomoći Jordanu dovršeni su i objavljeni u kolovozu 2018. Komisija je 2018. započela i *ex post* evaluaciju programa makrofinancijske pomoći koja je Kirgiskoj Republici osigurana u razdoblju 2015.–2016. Izvješće vanjskih ugovornih suradnika dovršeno je u veljači 2019., a prateći radni dokument službi koji je izradila Glavna uprava za gospodarske i financijske poslove bit će dovršen i objavljen do sredine 2019.

Naposlijetku, Komisija je 2018. započela i *ex post* evaluacije drugog programa makrofinancijske pomoći Gruziji i prvog programa makrofinancijske pomoći Tunisu. Očekuje se da izvješća vanjskih ugovornih suradnika o tim *ex post* evaluacijama i prateći radni dokumenti službi budu dovršeni i objavljeni tijekom 2019.

3.2.1 Prvi i drugi program makrofinancijske pomoći Ukrajini

Ex post evaluacijom prvog i drugog programa makrofinancijske pomoći⁷ Ukrajini zaključeno je da je glavna dodana vrijednost dvaju programa mobilizacija znatne financijske pomoći, koja je toj zemlji bila hitno potrebna, brzinom i opsegom koje države članice pojedinačno ne bi mogle ostvariti.

Makrofinancijska pomoć pokazala se ključnom u sprječavanju dubljeg pada te je u konačnici Ukrajini omogućila gospodarsku stabilizaciju, među ostalim i promicanjem važnih strukturnih reformi u upravljanju javnim financijama, borbi protiv korupcije, energetske politici, restrukturiranju financijskog sektora i socijalnoj politici. Programi makrofinancijske pomoći pružili su i dodanu vrijednost učinkom davanja signala stanovništvu i civilnom društvu te jačanjem povjerenja u privatni sektor. Programi su izravno i neizravno pomogli u poboljšanju održivosti javnog duga Ukrajine zbog duljih rokova dospelja i nižih kamatnih stopa makrofinancijske pomoći. Programi su potaknuli bilateralne donatore na pružanje dodatne potpore i povećali povjerenje ulagača.

⁶ Sve *ex post* evaluacije dostupne su na internetskim stranicama Komisije:

https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en

⁷ https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities/ex-post-evaluation-mfa-operations-ukraine_en

Makrofinancijska pomoć imala je i pozitivan društveni učinak u Ukrajini jačanjem mreže socijalne sigurnosti i, općenitije, ograničavanjem krize, a time i sprječavanjem većeg rasta nezaposlenosti i većeg gubitka prihoda kućanstava.

Općenito se smatra da je predmetni program makrofinancijske pomoći u potpunosti u skladu s ključnim načelima i mjerama poduzetima u okviru vanjskih djelovanja EU-a usmjerenih na Ukrajinu. Prema rezultatima evaluacije, mogle bi se povećati vidljivost posebnih uvjeta priloženih programima makrofinancijske pomoći u javnosti i informiranost o njima.

3.2.2 Jordan (prvi program makrofinancijske pomoći)

Ex post evaluacijom⁸ zaključeno je da je program relevantan za gospodarska pitanja s kojima se Jordan suočava i u skladu s prioritetima EU-a. Toj je zemlji pomogao da ispuni neposredne potrebe za vanjskim i fiskalnim financiranjem te da održi gospodarsku stabilnost uklanjanjem strukturnih nedostataka. Pokazalo se i da je prvi program makrofinancijske pomoći djelotvoran u postizanju svojih ciljeva: po završetku programa, fiskalni deficit i deficit tekućeg računa bili su znatno smanjeni, a međunarodne pričuve nadopunjene, što je pomoglo stabilizirati vanjski i fiskalni položaj Jordana. Međutim, unatoč prethodno navedenim rezultatima, zemlja je 2016. zatražila nove programe MMF-a i makrofinancijske pomoći te i kod drugih vjerovnika podnijela zahtjev da pokriju njezine potrebe za vanjskim financiranjem, koje su se povećale nakon eskalacije sukoba u Siriji i Iraku 2016. i zbog izbjegličke krize koja nije popuštala.

Prvi program makrofinancijske pomoći proveden je učinkovito i u bliskoj suradnji s jordanskim vlastima, MMF-om i Svjetskom bankom, što je omogućilo EU-u da iskoristi stručno znanje partnerskih institucija. Utvrđeno je i da je program u skladu s drugim politikama ili instrumentima EU-a, posebno s Instrumentom proračunske potpore. Njime je osigurana dodana vrijednost za EU jer je zemlji susjedstva sa sve većom geopolitičkom važnošću omogućeno da se na organiziran način suoči s hitnim gospodarskim i društvenim pitanjima, kao što je priljev izbjeglica. Prvim programom makrofinancijske pomoći, zbog njegovih duljih rokova dospijeca i nižih kamatnih stopa, ostvaren je jasan doprinos održivosti javnog duga Jordana i povećano je povjerenje u gospodarstvo te zemlje.

Evaluacija je uputila na pozitivan društveni učinak prvog programa makrofinancijske pomoći. Njime se pomoglo u održavanju makroekonomske stabilnosti te podupiranju jordanske valute i njezine povezanosti s američkim dolarom, čime se zaštitio životni standard Jordanaca. Osim toga, ojačana je mreža socijalne sigurnosti te su najranjivije skupine zaštićene od posljedica ukidanja energetske subvencije.

Evaluacijom je istaknuta i potreba za bližom suradnjom s vlastima i daljnjim smjernicama za operativna pitanja kako bi se uklonio rizik kašnjenja. U tom bi kontekstu, ako zemlja to zatraži, bilo poželjno pružanje tehničke pomoći u svrhu olakšavanja provedbe reformi i djelotvornijeg upravljanja njome. Naposljetku, vidljivost te intervencije EU-a i predodžba koju javnost ima o njoj mogle bi se poboljšati proaktivnim mjerama kako bi se većem broju ljudi predstavile potencijalne koristi posebnih reformi koje se podupiru programom makrofinancijske pomoći.

⁸ https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities/ex-post-evaluation-mfa-operations-jordan_en

3.2.3 Kirgiska Republika (program makrofinancijske pomoći)

Ex post evaluacijom koju su izvršili vanjski ugovorni suradnici zaključeno je da je iznimni program makrofinancijske pomoći EU-a Kirgiskoj Republici u razdoblju 2015.–2016. općenito bio relevantan, dosljedan, djelotvoran i učinkovito proveden.

Dodana vrijednost EU-a bila je najvidljivija u ojačanom promicanju strukturnih reformi u nekoliko prioritetnih područja. Uvjeti makrofinancijske pomoći općenito su dopunili brojne mjere koje su već poduzeli ključni međunarodni donatori kao što je MMF, što je opravdalo određene mjere prilagodbe i pojačalo potrebu za brzom provedbom reformi u ciljanim sektorima. Utvrđeno je i da je program makrofinancijske pomoći usklađen s drugim vanjskim djelovanjima EU-a usmjerenima na Kirgistan, uključujući programe proračunske potpore. Pridonio je i ostvarivanju važnih političkih ciljeva u kirgiskom kontekstu, a stvarna isplata makrofinancijske pomoći vjerojatno je imala znatan pozitivni učinak na bilateralne političke odnose. U izvješću je zaključeno da su opseg i oblik pomoći bili odgovarajući. Važno obilježje makrofinancijske pomoći EU-a u odnosu na alternativne izvore financiranja bili su izvanredno povoljni uvjeti, koji su sadržavali element bespovratnih sredstava te zajmove duljih rokova dospjeća i vrlo niskih kamatnih stopa. Naposljetku, u izvješću je prepoznato da je program makrofinancijske pomoći, iako nije namijenjen izravnom promicanju društvenih reformi, pružio EU-u (dodatni) utjecaj u sprječavanju donošenja raznih spornih zakona, ponajprije zakona usmjerenih protiv pripadnika LGBTI zajednice i zakona o „stranim agentima”.

U izvješću se isto tako tvrdi da su zbog dugog postupka pregovora karakterističnog za predmetni program makrofinancijske pomoći⁹ isplate odgođene, a dodana vrijednost EU-a donekle smanjena. Smatralo se da su te odgode imale negativan učinak na informiranost o programu i njegovu vidljivost. Međutim, odabir trenutka za isplate u razdoblju od lipnja 2015. do travnja 2016. i dalje je bio relevantan zbog gospodarskih poteškoća s kojima se Kirgiska Republika suočila u razdoblju nakon ruske krize.

4 OPĆA KRETANJA POVEZANA S INSTRUMENTOM MAKROFINANCIJSKE POMOĆI

4.1 Funkcioniranje instrumenta makrofinancijske pomoći

U Zajedničkoj izjavi Europskog parlamenta i Vijeća o makrofinancijskoj pomoći¹⁰ iz 2013. opisuje se makroekonomska i financijska narav te pomoći i jasno se navodi da je ona usmjerena na „ponovnu uspostavu održivog stanja na području vanjskog financiranja u trećim zemljama i teritorijima koji ispunjavaju uvjete i koji se suočavaju s poteškoćama na području vanjskog financiranja. Njome bi se trebala poduprijeti provedba političkog programa koji sadrži snažne mjere prilagodbe i mjere strukturnih reformi namijenjene poboljšanju platne bilance, pogotovo za vrijeme trajanja programa, te osnažiti provedba relevantnih sporazuma s Unijom i njezinih programa”.

⁹ Komisija je prijedlog donijela u prosincu 2011., ali odobrenje suzakonodavaca odgođeno je do listopada 2013. Program je u potpunosti isplaćen, u dva obroka, tek 2015. i 2016. zbog kašnjenja koja su u velikoj mjeri bila izvan kontrole EU-a.

¹⁰ Zajednička izjava Europskog parlamenta i Vijeća donesena zajedno s Odlukom o pružanju daljnje makrofinancijske pomoći Gruziji (Odluka (EU) 2013/778 od 12. kolovoza 2013.). Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=HR>

U skladu s načelom 6. točkom (a) te zajedničke izjave „[K]ao preduvjet za odobravanje makrofinancijske pomoći zemlja ili teritorij koji ispunjavaju uvjete morali bi priznavati djelotvorne demokratske mehanizme, uključujući višestranački parlamentarni sustav, vladavinu prava i jamčiti poštovanje ljudskih prava”. Komisija, zajedno s Europskom službom za vanjsko djelovanje, tijekom provedbe programa makrofinancijske pomoći prati ispunjavanje političkih preduvjeta i svaka je isplata uvjetovana njihovim ispunjavanjem.

Odbor za vanjske poslove Europskog parlamenta predložio je 2018. u okviru zakonodavnog postupka za nove prijedloge za treći program makrofinancijske pomoći Gruziji i četvrti program makrofinancijske pomoći Ukrajini (i tijekom postupka odobrenja za prijedlog za Moldovu 2017.) niz izmjena prijedloga Komisije, što je dovelo do dugotrajnijeg postupka odlučivanja za Gruziju i Ukrajinu. Ta sklonost uvođenju izmjena dogovorenog predloška iz Zajedničke izjave iz 2013. mogla bi ugroziti glavni cilj makrofinancijske pomoći, a to je podupiranje bilance plaćanja u kriznoj situaciji kada je ta pomoć najpotrebnija (kako je navedeno i u tematskom izvješću Europskog revizorskog suda o pomoći EU-a Tunisu 2016.).

Komisija je na temelju tih zaključaka Europskog revizorskog suda jednako kao prethodnih godina nastavila surađivati sa suzakonodavcima kako bi razmotrila načine za poboljšanje djelotvornosti i učinkovitosti trenutačnog postupka odlučivanja.

Komisija smatra da je važno da se sve institucije nastave pridržavati načela i utvrđenih pravnih tekstova koji se temelje na Zajedničkoj izjavi Europskog parlamenta i Vijeća o makrofinancijskoj pomoći iz 2013.

Komisija je i 2018. bila potpuno predana osiguravanju praktične primjene načela jednakog postupanja Europskog parlamenta i Vijeća u skladu s člankom 9. Okvirnog sporazuma o odnosima između Europskog parlamenta i Europske komisije razmjenom informacija o makrofinancijskoj pomoći s Odborom za međunarodnu trgovinu (Odbor INTA) u okviru dogovora o razmjeni informacija između INTA-e i GU-a ECFIN iz 2017.

4.2 Budući razvoj: makrofinancijska pomoć u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru

Budući da se susjedstvo EU-a i dalje suočava s geopolitičkom i gospodarskom nestabilnošću, potreba za makrofinancijskom pomoći EU-a vjerojatno će biti velika i u sljedećim godinama. Komisija je stoga u okviru preispitivanja višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014.–2020. u sredini programskog razdoblja predložila jačanje makrofinancijske pomoći kao instrumenta makrofinancijske potpore i u skladu s tim povećala njezin godišnji zajmovni kapacitet s 500 milijuna EUR na 2 000 milijuna EUR. Potporu tomu dali su suzakonodavci.

Komisija je 2. svibnja 2018. donijela Komunikaciju o višegodišnjem financijskom okviru (VFO) nakon 2020. Postoje planovi za vanjsko djelovanje EU-a u pogledu znatnog pojednostavnjenja postojećih instrumenata kako bi se bolje predstavile aktivnosti EU-a, izbjegla preklapanja, pojednostavnili postupci, povećale učinkovitost i komplementarnost te kako bi se bolje prikazala dodana vrijednost EU-a. Predloženo je da se nekoliko instrumenata u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014.–2020. uključi u novi Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju. No određeni programi makrofinancijske pomoći prema potrebi će se i dalje pokretati na temelju zasebnih *ad hoc* odluka jer je prepoznato da bi postupak odlučivanja o programima makrofinancijske pomoći trebao ostati odvojen. Na makrofinancijsku pomoć stoga će se i

dalje primjenjivati redovni zakonodavni postupak kojim se zahtijeva odobrenje Europskog parlamenta i Vijeća za svaki određeni program.

Pritom će pružanje jamstva za zajmove makrofinancijske pomoći biti obuhvaćeno novim jamstvom za vanjsko djelovanje koje će se razviti u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju i kojim bi se trebao obuhvatiti postojeći Jamstveni fond za vanjska djelovanja. Komisija je predložila da bi ukupan opseg programa u okviru jamstva za vanjsko djelovanje trebao iznositi najviše 60 milijardi EUR, od čega je 14 milijardi EUR predviđeno za zajmove makrofinancijske pomoći koji će se davati po stopi od 9 %, kao što je trenutačno slučaj. To je u skladu s godišnjim opsegom pozajmljivanja za makrofinancijsku pomoć u iznosu od 2 milijarde EUR dogovorenim u okviru preispitivanja višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014.–2020. u sredini programskog razdoblja, što potvrđuje snažnu europsku dodanu vrijednost i velik učinak poluge instrumenta. Osim toga, bespovratna sredstva makrofinancijske pomoći i dalje će se pružati državama izrazite ranjivosti koje ispunjavaju uvjete.

5 NOVI ZAHTJEVI ZA POMOĆ I BUDUĆI PRIJEDLOZI KOMISIJE – PRORAČUNSKO STANJE

Godinu 2019. obilježit će provedba trenutačnih programa makrofinancijske pomoći, kako je prethodno opisano. To obuhvaća isplatu posljednjih obroka za drugi program makrofinancijske pomoći Jordanu i Tunisu, treći program makrofinancijske pomoći Gruziji i četvrti program makrofinancijske pomoći Ukrajini te početak isplata u okviru programa za Moldovu, pod uvjetom da su ispunjeni svi potrebni uvjeti.

Očekuje se da će ukupne isplate zajmova makrofinancijske pomoći 2019. iznositi 960 milijuna EUR, što je povećanje u odnosu na 515 milijuna EUR 2018. U tablici 2. pruža se pregled obveza i isplata bespovratnih sredstava makrofinancijske pomoći za 2017., 2018. i (okvirno) 2019. Predviđanje za 2019. preliminarno je i obuhvaća samo programe makrofinancijske pomoći o kojima su suzakonodavci donijeli odluku.

Naposljetku, u skladu s prethodno preuzetim obvezama, Komisija će 2019. dodatno ispitati potrebe za financiranjem zemalja koje ispunjavaju uvjete i koje trenutačno primaju pomoć u okviru programa MMF-a (posebno Jordana, Tunisa i Ukrajine) te će prema potrebi predložiti programe dodatne financijske pomoći za te zemlje.

Tablica 2.: Obveze i isplate bespovratnih sredstava makrofinancijske pomoći te isplate zajmova makrofinancijske pomoći za razdoblje 2017.–2019. (u EUR)

	2017.	2018.	2019. (okvirno)
Odobrena sredstva za preuzete obveze u pogledu bespovratnih sredstava u proračunu	45 828 000	42 086 000	27 000 000
Operativne procjene, studije javnih rashoda i financijske odgovornosti, <i>ex post</i> evaluacije	223 715	408 677	
Drugi program makrofinancijske pomoći Gruziji (odluka donesena)		10 000 000	
Program makrofinancijske pomoći Moldovi (odluka donesena)	40 000 000		
Ostali mogući programi makrofinancijske pomoći			naknadno će se odrediti
Obveze, ukupno	40 223 715	10 408 677	0
Neobvezujuća proračunska sredstva	5 604 285	31 677 323	27 000 000
Odobrena sredstva za isplatu bespovratnih sredstava u proračunu	45 828 000	42 086 000	27 000 000
Operativne procjene, studije javnih rashoda i financijske odgovornosti, <i>ex post</i> evaluacije	324 840,36	102 133	304 949
Program makrofinancijske pomoći Gruziji (odluka donesena)	10 000 000		
Drugi program makrofinancijske pomoći Gruziji (odluka donesena)*		5 000 000	5 000 000
Program makrofinancijske pomoći Moldovi (odluka donesena)			20 000 000
Ostali mogući programi makrofinancijske pomoći			naknadno će se odrediti
Isplate, ukupno	10 324 840	5 102 133	25 304 949
Neiskorištena sredstva za isplate bespovratnih sredstava	35 503 160	36 983 867	1 695 051
Isplate zajmova makrofinancijske pomoći			
Program makrofinancijske pomoći Gruziji (odluka donesena)	13 000 000		
Drugi program makrofinancijske pomoći Gruziji (odluka donesena)		15 000 000	20 000 000
Prvi program makrofinancijske pomoći Tunisu (odluka donesena)	100 000 000		
Treći program makrofinancijske pomoći Ukrajini (odluka donesena)	600 000 000		
Drugi program makrofinancijske pomoći Tunisu (odluka donesena)	200 000 000		300 000 000
Drugi program makrofinancijske pomoći Jordanu (odluka donesena)	100 000 000		100 000 000
Program makrofinancijske pomoći Moldovi (odluka donesena)			40 000 000
Četvrti program makrofinancijske pomoći Ukrajini (odluka donesena)		500 000 000	500 000 000
Ostali mogući programi makrofinancijske pomoći			naknadno će se odrediti
Isplate zajmova makrofinancijske pomoći, ukupno	1013 000 000	515 000 000	960 000 000